

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2023.51.287984>

УДК 342.9

Н. В. Ільєва, канд. юрид. наук, доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра адміністративного та господарського права
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: nv-ilieva@onu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5710-1318>

В. С. Куля, адвокат, здобувач
третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра адміністративного та господарського права
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: adv.v.kulia@gmail.com

**ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ
УСІХ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ
ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ В УКРАЇНІ**

У статті здійснено аналіз підходів до розуміння поняття, змісту та сутності принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. Досліджено первинні визначення поняття принципу, розглянуто досліджуваний принцип крізь призму принципів правосуддя та загальних конституційних засад рівності.

У даній статті визначено, що принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом має багато аспектів, більша частка з яких не закріплюється та не розкривається в повній мірі у статті 8 Кодексу адміністративного судочинства України. Він витікає з конституційного принципу рівності прав і свобод людини та рівності громадян перед законом, загальних принципів правосуддя (в тому числі загального принципу рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом) та накладається на специфіку адміністративно-процесуальних відносин.

У статті наводиться тлумачення змісту принципу рівності сторін судового процесу, котре здійснювалось у Рішенні Конституційного Суду України від 12.04.2012 року у справі № 9-рп/2012 (за конституційним зверненням гр. А. П. Трояна щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України). Також наводяться позиції вчених, котрі розширюють обмеження змісту принципу усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, що зазначені у ч. 2 ст. 8 КАС України.

У статті запропоновано дефініцію поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом в широкому та вузькому сенсі, з урахуванням доктринальних положень щодо сутності та змісту цього принципу і загальних специфічних властивостей адміністративного судочинства, певної «процесуальної нерівності» учасників адміністративного процесу у своїх статусах та деліктоздатності.

Ключові слова: принципи, адміністративний процес, принципи адміністративного процесу, процесуальні засади, принцип рівності, принцип рівності усіх учасників

адміністративного процесу перед законом і судом, поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом.

Постановка проблеми. Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що в українській доктрині адміністративного процесу відсутній єдиний підхід до визначення поняття досліджуваного принципу, відсутнє і чітке визначення поняття даного принципу у Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС), стаття 8 КАС України не є достатньо деталізованою і розкриває не всі аспекти змісту та суті поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. В той же час, принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом та його нормативне закріплення має ключове значення для забезпечення справедливого адміністративного судочинства, неупередженості суду, співмірних прав і обов'язків учасників судового процесу. Тобто поняття даного принципу та його зміст мають чітко та повно регламентуватись нормами законодавства.

На сьогодні, Україна стає на шлях повної євроінтеграції, укорінюється і практика Європейського Суду з прав людини, європейські та людиноцентричні цінності стають основою українського законодавства. Це не оминає і адміністративні, адміністративно-процесуальні суспільні відносини. Основою адміністративного процесу є нормативне закріплення завдання та принципів адміністративного процесу. Ключовим та центральним серед них є принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. В європейському правовому просторі цьому принципу приділяється особлива увага. Певну увагу викликає він і серед українських науковців, однак їх погляди досить різні, а законодавче закріплення поняття, котре відповідало б європейським цінностям, курсу української держави і в достатній мірі розкривалось з огляду на специфіку адміністративно-процесуальних відносин – відсутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість вчених у своїх публікаціях фрагментарно торкаються питання щодо визначення поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. Зокрема, окремі аспекти сутності та змісту досліджуваного принципу розглядають такі вчені, як В. В. Городовенко, М. В. Ковалів, О. І. Корчинський, Ж. М. Мельник-Томенко, В. Б. Пчелін, І. Б. Стахура. Втім, провівши ґрунтовний аналіз вже наявних досліджень, можна вивести дефініцію даного принципу у широкому та вузькому сенсі.

Мета статті. Метою даної публікації є аналіз та дослідження поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом в Україні, підходів до визначення цього поняття.

Виклад основного матеріалу. Для розуміння та визначення поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом необхідно звернутись до первинного визначення поняття принципу. В юридичній енциклопедії під редакцією Ю. С. Шемшученко зазначено, що під принципами розуміються «основні засади, вихідні ідеї, які характеризуються певною загальністю, універсальністю, здатністю застосування у будь-яких ситуаціях. Принципи можуть бути визначені як абстрактне відображення закономірностей соціальної дійсності» [3, с. 110-111]. А. В. Руденко визначає

принцип – «як науковий чи моральний імператив, вихідне положення, відступлення від реалізації якого є неприпустимим» [4, с. 431]. Є. О. Руженцева вказує, що «принципами є те головне, що є вихідним положенням розвитку та функціонування правових відносин» [5, с. 48-56]. В. Б. Авер'янов зазначає: «філософський підхід до розуміння категорії «принципи» зводиться до визначення як першооснови того, що є базисом розвитку певних фактів, науки; моральний складник сутності принципів також відзначають філософи» [6, с. 525]. Погоджуємося з думкою М. Бояринцевої, що «принципи є не лише наявними об'єктивними засадами регулювання суспільних процесів, принципи є проявом суб'єктивної волі їх учасників» [7, с. 58]. Підсумовуючи, на думку авторів, принципи – це імперативні, об'єктивні засади, вихідні положення певного питання або галузі, котрі є основою побудови та здійснення певних відносин (в тому числі суспільних).

Для більш глибокого розуміння досліджуваного принципу розглянемо його крізь призму принципів правосуддя та загальних конституційних основ рівності. Такі принципи закріплені у Конституції України, процесуальних кодексах України, Законі України «Про судоустрій та статус суддів», Конвенції про захист прав і основоположних свобод. Г. Пігарева в своїй статті зазначала, що «до принципів правосуддя слід віднести наступні: законності, здійснення правосуддя судом, рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, незалежності суддів, гласності розгляду справи та повної фіксації технічними засобами, об'єктивної істини, змагальності сторін, обов'язковості рішень суду, мови судочинства та справедливості» [8, с. 91].

Слушно зазначає з приводу співвідношення загальних принципів правосуддя та адміністративного судочинства О. М. Коротун, а саме: «Незважаючи на те, що принципи адміністративного судочинства не в повній мірі співпадають із принципами встановленими в Законі України «Про судоустрій і статус суддів», що пов'язано в першу чергу із специфікою адміністративного судочинства. Слід зазначити, що встановлені у цих спеціальних законодавчих актах, а також Конституції України, принципи є взаємопов'язані і становлять у сукупності систему, при цьому кожен із принципів відіграє самостійну роль, характеризує адміністративне судочинство у цілому, або ж окрему стадію адміністративного процесу, правильне і неухильне дотримання яких є основою здійснення правосуддя» [9, с. 171-172]. О. М. Коротун підкреслює: «суспільні відносини, що виникають при здійсненні адміністративного судочинства є специфічними і полягають у захисті прав, свобод та законних інтересів фізичних осіб, прав та законних інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень» [9, с. 172].

Принцип рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом полягає в тому, що відповідно до ч. 1 ст. 21 Конституції України «усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах» [1, ст. 21], а згідно ч. 1 ст. 24 Конституції України «громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом» [1, ст. 24]. Г. Пігарева, з посиланням на науково-практичний коментар до ГПК України під редакцією В. Е. Беяневич зазначає: «принцип рівності всіх учасників судового процесу можливо розглядати в двох аспектах, а саме процесуальному та матеріальному. Матеріальний аспект полягає в тому,

що до всіх учасників судового процесу матеріальний закон має застосовуватися однаково. Вимога однакового застосування законів – це інтерпретація положення про те, що право є застосуванням рівного масштабу до різних осіб. Такий погляд надає можливість по-новому оцінити роль і місце судової практики в правозастосовній діяльності, адже однією з перших умов правосуддя є те, що закони до всіх повинні застосовувалися однаково. Процесуальний аспект полягає в тому, що всім учасникам судового процесу мають бути надані рівні процесуальні права» [8, с. 92; 10, с. 72].

У Рішенні Конституційного Суду України від 12.04.2012 року у справі № 9-рп/2012 (за конституційним зверненням гр. А. П. Трояна щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу)) щодо офіційного тлумачення положень ст. 24 Конституції України зазначено що «кожен, тобто громадянин України, іноземець, особа без громадянства, має гарантовані державою рівні права на захист прав і свобод у судовому порядку та на участь у розгляді своєї справи у визначеному процесуальним законом порядку у судах усіх юрисдикцій, спеціалізацій та інстанцій...» [11]. На думку Ж. М. Мельник-Томенко, «формула принципу рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, запропонована єдиним органом конституційної юрисдикції, є досить обґрунтованою та повною з точки зору відображення сутності цієї правової засади» [12, с. 59]. З цим не можливо не погодитись, проте процитованим рішенням Конституційного Суду України визначення поняття досліджуваного принципу не надається, лише здійснюється спроба його розтлумачення.

Ч. 3 ст. 2 КАС України визначено, що «основними засадами (принципами) адміністративного судочинства є: 1) верховенство права; 2) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; 3) гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; 4) змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; 5) обов'язковість судового рішення; 6) забезпечення права на апеляційний перегляд справи; 7) забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом; 8) розумність строків розгляду справи судом; 9) неприпустимість зловживання процесуальними правами; 10) відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судові рішення» [2, ст. 2]. Ключовим та центральним серед них є принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, що обумовлюється завданням адміністративного судочинства, котре відповідно до ч. 1 ст. 2 КАС України визначається як «справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин, метою якого є ефективний захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень» [2, ст. 2].

Принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом є багатоскладовим. Він витікає з конституційного принципу рівності прав і свобод людини та рівності громадян перед законом, загальних принципів правосуддя та накладається на специфіку адміністративно-процесуальних відносин (де суб'єкти за своїм процесуальним статусом, закріпленими правами та обов'язками є нерівними за своєю суттю, проте мають бути рівними у засобах та способах їх здійснення і захисту) [13, с. 19].

Стаття 8 КАС України закріплює, що «усі учасники судового процесу є рівними перед законом і судом. Не може бути привілеїв чи обмежень прав учасників судового процесу за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [2, ст. 8]. Дана стаття наголошує на тому, що досліджуваний принцип має багато елементів, але 2 ст. 8 КАС України розкриває лише один з таких елементів. Отже, дане закріплення є не повним.

В. В. Городовенко розширює обмеження змісту даного принципу, котрі зазначені у ч. 2 ст. 8 КАС України та вказує, що «зміст цього принципу в адміністративному судочинстві розкривається в таких елементах: а) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак; б) рівність процесуальних прав щодо доведення своєї правової позиції перед судом; рівність обов'язків, які впливають із процесуального законодавства; в) застосування судом матеріального і процесуального закону однаково для всіх незалежно від правового і соціального статусу особи, фактичних і юридичних обставин справи; г) існування єдиної для всіх судової системи, яка передбачає можливість розгляду справи по суті та оскарження рішення у справі у вищих судах» [14, с. 185-186].

Ж. М. Мельник-Томенко, М. В. Ковалів та І. Б. Стахура вважають, що «принцип рівності учасників процесу перед законом і судом визначає відсутність будь-яких обмежень та надання переваг з боку суду учасникам процесу щодо реалізації їх матеріальних та процесуальних прав, а також застосування законів щодо правовідносин, учасниками яких вони є» [12, с. 58; 15, с. 180].

На думку О. І. Корчинського та В. С. Стефанюка «принцип рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом спрямований на вирівнювання становища приватної особи у відносинах із публічною адміністрацією, адже при чіткому визначенні прав і обов'язків приватної особи та адміністративного органу в адміністративній процедурі обидва суб'єкти «зв'язані» законом» [16, с. 106; 17, с. 17]. Вчені вважають, що «принцип рівності перед законом означає і рівність різних приватних осіб перед законом, оскільки однакові адміністративні справи повинні вирішуватись однаково» [16, с. 106; 17, с. 17].

Слушно, на нашу думку, конкретизує ці питання В. Б. Пчелін, який зазначає, що «принцип рівності під час організації адміністративного судочинства означає, що всі суб'єкти таких правовідносин у рівній мірі можуть використовувати надані їм права, незалежно від будь-яких ознак їх правосуб'єктності» [18, с. 91]. Вищезгадані науковці здійснили спроби розтлумачити зміст та частково роз'яснити суть принципу рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом, але як ми бачимо, – єдиного підходу стосовно визначення досліджуваного поняття серед вчених немає.

З огляду на викладені позиції науковців, розуміння поняття принципів в загальному та принципів правосуддя, з урахуванням розширювального тлумачення змісту досліджуваного принципу наведеного В. В. Городовенко можна вивести поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного проце-

су перед законом і судом. Отже, в вузькому розумінні, принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом – це одна з засад адміністративного процесу, котра обумовлюється завданням адміністративного судочинства, витікає з конституційного принципу рівності прав і свобод людини та рівності громадян перед законом та полягає у імперативному закріпленні недопущення обмежень і привілеїв учасників судового процесу за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками, а також з огляду на специфіку адміністративно-процесуальних відносин, де є нерівні суб'єкти за своїм процесуальним статусом, закріпленими правами та обов'язками – забезпеченні рівності цих суб'єктів у засобах та способах їх здійснення і захисту. У широкому розумінні, принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом – це одна з засад адміністративного процесу, котра полягає у недопущенні будь-якої дискримінації суб'єктів адміністративного судочинства та заборони надання не передбачених законом обмежень або привілеїв.

Висновки і пропозиції. Як підсумок, доцільно зазначити, що аналіз діючого законодавства і ряду доктринальних положень дає змогу запропонувати дефініцію поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом в широкому та вузькому сенсі. Досліджуваний у даній статті принцип має фундаментальне значення для забезпечення демократії, справедливого адміністративного судочинства, поставлення ідей гуманізму і людиноцентризму в основу правових цінностей як адміністративного процесу так й української правової системи в цілому. Принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом є одним з тих значних елементів, функціонування та закріплення яких потрібне для того, щоб проголошення в Конституції України правової держави стало не лише декларативним, але й реальним та практичним.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 року. Відомості Верховної Ради України, 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.09.2023).
2. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 14.09.2023).
3. Юридична енциклопедія: в 6 т. Редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998. Т. 5 : П-С. 2003. 736 с.
4. Руденко А. В. Адміністративне судочинство: становлення та здійснення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2006. 210 с.
5. Руженцева Є. О. Розмежування судових юрисдикцій при вирішенні земельних спорів : новели законодавства. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. № 3. С. 48-56.
6. Авер'янов В. Б. Значення адміністративних процедур у реформуванні адміністративного права. *Часопис Київськ. ун-ту права*. 2009. № 3. С. 8-14.
7. Бояринцева М. Принципи адміністративного судочинства України. Національний юридичний журнал: теорія і практика. Серпень 2019. Кишинів. С. 57-60. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2019/4/part_1/11.pdf.
8. Пігарева Г. Загальновизнані принципи здійснення правосуддя: міжнародний та національний досвід. 2017. № 3. Київ. С. 91-94. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

- Pgip_2017_3_20.
9. Коротун О. М. Роль принципів адміністративного судочинства у захисті прав іноземців та осіб без громадянства. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2022. № 3. С. 170-174. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264948/260927>.
  10. Беляневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України (зі змінами і допов. станом на 1 серпня 2007 р.): наук.-практ. комент. Вид. третє. К.: Видавництво «Юс-тініан», 2009. 872 с.
  11. Рішення Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 у справі за конституційним зверненням громадянина Трояна Антона Павловича щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу). *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. Ст. 1202.
  12. Мельник-Томенко Ж. М. Принцип рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом: теоретико-правовий аналіз. *Правова позиція*. 2019. № 4 (25). С. 56-60 URL: http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/4/4_2019.pdf.
  13. Куля В. С. Підходи до визначення поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. Матеріали 77-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (23-25 листопада 2022 р., м. Одеса). Відп. ред. О. В. Побережець; ред. кол.: А. Л. Святошнюк, Т. В. Степанова та ін. Одеса: Олді+, 2022. С. 18-21.
  14. Городовенко В. В. Принцип рівності громадян перед законом і судом. *Вісник Конституційного Суду України*. 2012. № 1. С. 178-186.
  15. Ковалів М. В., Стахура І. Б. Принципи адміністративного судочинства: поняття, зміст, система. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 174-184.
  16. Корчинський О. І. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні: дис... канд. юрид. наук. 12.00.07. Львів, 2018. 185 с. URL: https://old.lpnu.ua/sites/default/files/dissertation/2019/12191/dysertaciyna_robota_na_zdobuttya_naukovogo_stupenuya_kandydata_nauk_korchynskogo_olega_ivanovycha.pdf.
  17. Стефанюк В. С. Судовий адміністративний процес: Монографія. Х. : Консум, 2003. 473 с.
  18. Пчелін В. Б. Поняття та значення принципів організації адміністративного судочинства. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2016. № 4. С. 88-93.

References

1. Constitution of Ukraine dated June 28, 1996 p. *Bulletin of the State of Ukraine*, 1996. No. 30. Art. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (access date: 14.09.2023) [in Ukrainian].
2. Code of Administrative Procedure of Ukraine. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*, 2005, No. 35-36, No. 37, Article 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (access date: 14.09.2023) [in Ukrainian].
3. Legal encyclopedia: in 6 vols. Ed.: Yu. S. Shemshuchenko and others. Kyiv: «Ukr. Encyclopedia», 1998. T. 5: P-S. 2003. 736 p. [in Ukrainian].
4. Rudenko A. V. (2006). Administrative justice: formation and implementation: thesis. ... Candidate Law Sciences: 12.00.07. Kharkiv. 210 p. [in Ukrainian].
5. Ruzhentseva E. O. (2010). Delimitation of court jurisdictions in the resolution of land disputes: amendments to the legislation. *Bulletin of the High Council of Justice*. No. 3. С. 48-56 [in Ukrainian].
6. Averyanov V. B. (2009). The importance of administrative procedures in the reform of administrative law. *Journal University Kyiv of Law*. No. 3. P. 8-14 [in Ukrainian].
7. Boyaryntseva M. (2019). Principles of administrative justice of Ukraine. *National Law Journal: Theory and Practice*. Chisinau. P. 57-60. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2019/4/part_1/11.pdf [in Ukrainian].
8. Pigareva G. (2017). Universally recognized principles of administration of justice: international and national experience. No. 3. P. 91-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_3_20 [in Ukrainian].

9. Korotun O. M. (2022). The role of administrative justice principles in protecting the rights of foreigners and stateless persons. *Electronic scientific publication «Analytical and comparative jurisprudence»*. No. 3. P. 170-174. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264948/260927> [in Ukrainian].
10. Belyanovich V. E. (2009). Economic Procedural Code of Ukraine (with changes and additions as of August 1, 2007): scientific and practical. comment Kind. the third K.: «Justinian» Publishing House. 872 p. [in Ukrainian].
11. Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated April 12, 2012 No. 9-пп/2012 in the case of the constitutional appeal of citizen Troyan Anton Pavlovich regarding the official interpretation of the provisions of Article 24 of the Constitution of Ukraine (case on equality of parties to the judicial process). *Official Gazette of Ukraine*. 2012. No. 32. Art. 1202 [in Ukrainian].
12. Melnyk-Tomenko J. M. (2019). The principle of equality of all participants legal process before the law and the court: theoretical and legal analysis. *Legal position*. No. 4 (25). P. 56-60. URL: http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/4/4_2019.pdf [in Ukrainian].
13. Kulia V. S. (2022). Approaches to defining the concept of the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court. Materials of the 77th scientific conference of the teaching staff and researchers of the Faculty of Economics and Law of the Odesa National University named after I. I. Mechnikov (November 23-25, 2022, Odesa). Ans. ed. O. V. Poberezhets; ed. col.: A. L. Sviatoshniuk, T. V. Stepanova and others. Odesa: Oldi+. P. 18-21 [in Ukrainian].
14. Horodovenko V. V. (2012). The principle of equality of citizens before the law and the court. *Bulletin of the Constitutional Court of Ukraine*. No. 1. P. 178-186 [in Ukrainian].
15. Kovaliv M. V., Stakhura I. B. (2014). Principles of administrative justice: concept, content, system. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs*. No. 4. P. 174-184 [in Ukrainian].
16. Korchynskiy O. I. (2018). Legal foundations of the organization of administrative proceedings in Ukraine: thesis. ... Candidate Law Sciences: 12.00.07. Lviv. 185 p. URL: https://old.lpnu.ua/sites/default/files/dissertation/2019/12191/dysertaciyna_robota_na_zdobuttya_naukovogo_stupenya_kandydata_nauk_korchynskogo_olega_ivanovycha.pdf [in Ukrainian].
17. Stefaniuk V. S. (2003). Judicial administrative process: Monograph. X.: Konsum. 473 p. [in Ukrainian].
18. Pchelin V. B. (2016). The concept and significance of the principles of the organization of administrative proceedings. *Jurnalul juridic national: theory and practica*. No. 4. P. 88-93 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.09.2023 р.

N. V. Ilieva, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor

Odesa I. I. Mechnikov National University

the Department of Administrative and Commercial Law

Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine

e-mail: nv-ilieva@onu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5710-1318>

V. S. Kulia, Barrister, PhD student

Odesa I. I. Mechnikov National University

the Department of Administrative and Commercial Law

Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine

e-mail: adv.v.kulia@gmail.com

CONCERNING THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF THE PRINCIPLE OF EQUALITY OF ALL PARTICIPANTS IN THE ADMINISTRATIVE PROCESS BEFORE THE LAW AND THE COURTS IN UKRAINE

Summary

The article analyzes approaches to understanding the concept, content and essence of the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court. Were researched the primary definitions of the concept of the principle, the researched principle was considered through the prism of the principles of justice and the general constitutional principles of equality.

This article determines that the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court has many aspects, most of which are not fixed and not fully disclosed in Article 8 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine. It stems from the constitutional principle of equality of human rights and freedoms and equality of citizens before the law, general principles of justice (including the general principle of equality of all participants in the legal process before the law and the court) and is imposed on the specifics of administrative-procedural relations.

The article provides an interpretation of the content of the principle of equality of parties to the legal process, which was carried out in the Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated 12.04.2012 in case No. 9-пп/2012 (on the constitutional appeal of the village of Troyan A. P. regarding the official interpretation of the provisions of Article 24 of the Constitution of Ukraine). The positions of a number of scientists who expand the limitation of the content of the principle of all participants in the administrative process before the law and the court, which are specified in Part 2 Art. 8 Code of administrative proceedings of Ukraine.

The article proposes a definition of the concept of the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court in a broad and narrow sense, taking into account doctrinal provisions regarding the essence and content of this principle and the general specific properties of administrative proceedings, a certain «procedural inequality» of participants in the administrative process in their statuses and tort capacity.

Keywords: principles, administrative process, principles of the administrative process, procedural principles, the principle of equality, the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court, the concept of the principle of equality of all participants in the administrative process before the law and the court.